

El cos sonor (sobre Carles Santos)

Intèrpret d'autors contemporanis com per exemple Webern, Cage, Stockhausen, Henry Cowell, Schönberg o Bartók, però respectuós amb les tradicions històriques de Chopin, Brahms, Schumann, Händel o Mozart, que sovint amalgama, Carles Santos ocupa un lloc central en la música contemporània espanyola primer com a intèrpret i, a partir del 1978, com a compositor de la seua pròpia música (si excloem d'aquest treball creatiu les bandes sonores composades per als films de Pere Portabella o les dels seus propis films, molt anteriors a aquesta data).

Amb tot, rearmar les peces d'una trajectòria tan vasta, acompanyada d'una no menor acumulació del que Jacques Lacan denominava llegenda èpica del jo, resulta difícil, llevat que seguim el fil d'una sèrie de constants obsessions que han vertebrat la seua obra sense sucumbir a unes determinades crisis contextu- als de les quals ha quedat una sensible empremta en la resta de la seua generació. El problema de la connexió amb el públic és un dels més recurrents quan s'intenta fer sociologia de la música contemporània.

Potser com en cap altre cas, Carles Santos i la seua obra són absolutament indissociables. La seua música no passa quasi mai a text escrit, per això eludeix el museu i el seu paper com a intèrpret es troba enfront del públic, de la resposta del qual es nodreix, qüestió que va poder teoritzar en l'etapa d'abandó del piano, entre el 1971 i el 1974, quan va participar en les activitats del Grup de Treball i va radicalitzar les seues posicions polítiques comunistes. Una pèrdua que va poder elaborar després artísticament d'una manera molt germinativa.

Utilització del cos com a sistema de signes que es posa en escena o com a manifestació de narcisisme primari. Siga com siga, la seua presència a l'interior de l'espectacle, com una energia i intensitat que forma la volta de qualsevol de les seues actuacions, té un altre eix obsessiu, un altre element vertebrador i essencial: el piano. Amb ell ha establert un desigual combat que oscil·la entre la fixació, entesa com la inscripció d'una fantasia que persisteix de manera inalterada i a la qual roman lligada la pulsíó, i l'objecte parcial, al qual s'apunta com a fractura de la totalitat a la recerca d'una identificació parcial gràcies a un equivalent simbòlic. Exageracions a banda, Carles Santos ha fet de tot en una convivència amb l'instrument del seu llenguatge artístic que passa per les possibles fases de les grans passions i les petites perversions. Des del flirteig i l'esgrima sentimental a la turbulència, de l'odi a la seducció, de la vulgar

quotidianitat de les hores de treball a la concupiscència, de la relaxada companyia a la intemperància voluptuosa. Al piano, objecte de desig i objecte de treball, li ha pegat, ha trepitjat les seues tecles, l'ha colpejat i li ha tancat la tapa, l'ha acaronat amb delicadesa, li ha posat una soprano entre les cordes, l'ha tocat en alta mar o en la cúspide d'un edifici, l'ha arrossegat per les Rambles, l'ha festejat i estimat fidelment i també l'ha castigat amb la infidelitat en una impetuosa relació que dura ja anys i que travessa, com la ràbia, l'agitació, l'amor, l'odi i unes altres psicopatologies de la vida quotidiana, tota la seua vida artística.

Un món, doncs, molt resistent a la reducció el fil conductor del qual és sempre la música i que en el seu rostre cinematogràfic mostra, com una prolongació natural, quasi tots els elements que moblen aquest ample esdevenir. El seu interès pel so, pel soroll, per la interpretació de peces pròpies o dels clàssics (especialment Chopin i potser Wagner), l'ús de la veu i del cos, la constant presència del piano, els postulats minimalistes, repetitius i conceptuals. En la seua pràctica fílmica s'amaga el mapa que dóna compte de la ruta d'una evolució musical perquè puntua, acompanya, referma o rectifica diverses de les seues etapes, però també d'unes altres adherències, més extenses i extramusicals, com són la poètica de Joan Brossa o les concepcions de Pere Portabella en la seua doble vessant de cineasta i productor.

Vincente Ponce

Text dins *Carles Santos*, Espai d'Art Contemporani de Castelló, 1999